

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Ioannis || Slotani || Geffensis, Sacrae || Theologiae
Profes-||soris, De retinenda fide orthodo-||xa & catholica
aduersus hæ-||reses & sectas, & præci-||puè
Lutherana[m], Li-||bri nouem.||**

Slotan, Johann

Coloniae, 1560

VD16 S 6745

Liber Sextvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29875

IOAN. SLOT. GEF.
LIBER SEXTVS.

CAPVT PRIMVM.

ACOdoxus. Salue ORthodoxe. ORthod. Tu quoque salueto. Bene factum, quod iuxta conditum adueneris. Verum ubi est libellus, quem heri tibi concedidi? CAco. En tibi. ORth. Legisti? CAco. Maximè. A capite ad finem vsque diligèter eum euolui, atque cum iudicio quantum per me fieri potuit, perlegi. ORth. Quomodo tibi arrident ea que in eo continentur: Probationes quas poscebas, quomodo placent? Nonne si tis euidenter demonstrant ac conuincunt, apud vos Ecclesiam esse non posse? CAco. Probationes apud vestros fortè satis validæ & firmæ sunt, verum apud me meosque, inuolidæ videntur & inefficaces, neque me à mea sententia dimouere poterunt, vt credam apud vos potius esse Ecclesiam, quàm apud nos. ORth. Hoc idcirco tibi tuisque accidit, quia nõ cum vero iudicio, sed pra
uis

DE
uis & p
etiamp
infecti,
uersus e
si affect
que vtr
cum iud
doctrin
um, qui
suam fir
scienter
posito a
& apost
dic mih
tam pra
quod te
cum sec
uari? C
te tam
malis in
perpetu
nifestat
strinan
cerdoti
delicat
useem

uis & peruersis opinionibus imbuti,
 etiam prauis affectionibus corrupti &
 infecti, legitis quicquid à nostris, ad-
 uersus errores vestros scribitur. Quod
 si affectionibus istis vos exueretis, at-
 que vtriusque partis scripta, syncerè &
 cum iudicio legere velletis, atque cum
 doctrina patrum conferre, non dubi-
 um, quin plurimi vestrum sententiam
 suam sint commutaturi in melius, nisi
 scienter errare malint, quam errore de-
 posito atque abnegato, ad catholicam
 & apostolicam redire ecclesiam. Verùm
 dic mihi bona fide Cacodoxe, quid tu
 tam præclarum ostendis in secta ista,
 quod te in ea contineat, vt perire malis
 cum secta, quàm cum matre ecclesia sal-
 uari? Caco. Dic tu mihi vicissim, quid
 te tamdiu apud Papistas detinuerit, vt
 malis in sordibus, peccatis, & abusibus
 perpetuò hærerere, quàm semel iam ma-
 nifestatam veritatem, purioremq; do-
 ctrinam amplecti? Opinor pinguia sa-
 cerdotia, opimæ præbendæ, mollis &
 delicata vita, amplissimiq; honores. Ei-
 usemodi laqueis & vinculis te illaque-
 atum

atum

IOANN. SLOT. GEF.

Papistas
vocant hę
retici Ca-
tholicos.

atum compeditumq; autumo, vt etiã si
velles, si doctrinæ nostræ puritatem ag-
nosceres, malles tamen perire cum tuis,
quàm credere veritati. ORth. More
tuo omniumq; nostræ tempestatis
hæreticorum, eos qui in ecclesia sunt &
perseuerant, Papistas vocas, & quamob-
rem quæso? Nunquid in nomine Papæ
baptizati sumus? aut in illum credimus?
CAC. Rectè vos Papistas appellamus,
quia Papæ regnum ac tyrannidem de-
fenditis, atq; patroni estis turpitudinis
illius ORt. Nos minimè illius sicut nec
alterius cuiuspiam, si quæ est, tyrannidē
defendimus, neq; vitiorū aut abusum
patroni sumus, Sed Romani Pontificis
primatū atq; legitimā potestātē (q̄ vos
sacrilego ore tyrannidē nuncupatis) ad-
uersus oēs hæreticos libenter tuemur,
scientes ipsum hunc primatū, atq; hanc
potestatis prærogatiuam, non ab hoīe,
sed à Christo accepisse, atq; si p̄pterea
à vobis Papistæ appellamur & deride-
mur, libèter amplectimur, non ignorā-
tes nos ob Catholicæ fidei p̄fessionē,
cōtumelijs & iniurijs affici à vobis. Por

ro

DE
road id
in sord
tuo hæ
tatē pur
respond
corpori
me pecc
vt vnqu
dentibu
ab oību
& vitijs
tio loco
mollē &
nores, m
queis qu
vellem
plorata
re cum
mum ne
ram doc
lo illo c
mo dem
enumer
me poss
qui inst
hæc vt r

ro ad id quod mihi obiecisti, malle me
 in sordibus, peccatis & abusibus perpe-
 tuo hære, q̄ semel manifestatam veri-
 tatē purioremq; doctrinam amplecti,
 respondeo, mihi nunquam sordes tam
 corporis quàm spiritus placuisse, nunq̄
 me peccatis & abusibus sic delectatum,
 vt vnquam defenderim, sed semper ar-
 dentibus votis desiderauerim ecclesiã
 ab oĩbus (quantum fieri posset) purgatã
 & vitijs & erroribus. Quod demũ ter-
 tio loco adiecisti, opima sacerdotia,
 mollē & delicatã vitam, amplissimos ho-
 nores, me detinere captiuum & tanq̄ la-
 queis quibusdam irretitum, vt etiam si
 vellem & puritatem doctrinæ vestrę ex-
 ploratam haberem, malle tamen peri-
 re cum meis, quàm credere veritati. Pri-
 mum nego apud vos veritatē esse, & pu-
 ram doctrinã, quemadmodum in libel **Lib. 4**
 lo illo quē legisti satis dilucidè existi-
 mo demonstratũ. Deinde illis tuis iam
 enumeratis laqueis & cõpedibus, nõ ita
 me posse cõstringi, oĩbus satis constat,
 qui instituti mei rationem norunt. Ad
 hæc vt nihil horũ mihi vnquã obuenit,
 ita

ita

IOANN. SLOT. GEF.

ita nec horum quicquam desideravi
vnquam. Quàm mollis autē & delicata
sit mea vita, dicant q̄ me nouerūt fa-
liariter, & penes illos censura sit. Itaque
nihil horum aut similitum, me in eccle-
siæ catholicæ gremio hætenus conti-
nuit, sed timor atque amor Dei, & veri-
tas ipsa. Et vt apertius accipias, quid
me prohibeat ne ad castra vestra confu-
giam, adducam tibi ex D. Augustino ra-
tiones aliquot, quibus ipse se testatur
in catholicæ Ecclesiæ gremio fuisse de-
tentum. CACO. Libenter audiero.

CAPVT II.

ORTH. Is etenim contra episto-
lam Manichæi quam fundamen-
ti vocatam cap. 4. scribit in hæc verba:
In catholica ecclesia vt omittam synce-
rissimam sapientiam, ad cuius cognitio-
nem pauci spirituales in hac vita perue-
niunt, vt eam ex minima quidem parte,
qua homines sunt, sed tamen sine dubi-
tatione cognoscant. Cæteram quippo
turbam, non intelligendi viuacitas, sed
credendi simplicitas tutissimam facit.
Vt ergo hanc omittam sapientiã, quàm
in

DE
in Eccl
multa
iustissi
pulo ru
ritas m
charitat
net ab i
cendas
dominu
tem Ep
Tenet p
men, q̄
hærefes
cum oē
lint, qua
vbi ad C
hæretic
num au
tãta Ch
cula, red
in Cath
nostræ i
tæ meri
simè ost
hil horu
at, sola

DE RETI. FIDE ORTH. 107

in Ecclesia esse Catholica non creditis, multa sunt alia quæ in eius gremio, me iustissimè teneant. Tenet consensus populorum atque gentium. Tenet autoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata. Tenet ab ipsa sede Petri Apostoli (cui pascebas oves suas post resurrectionem dominus commendavit) usque ad præsentem Episcopatum, successio sacerdotum. Tenet postremò ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses, sic ista ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes hæretici, se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus hæreticorum vel basilicam suam vel donum audeat ostendere. Ista ergo tot & tanta Christiani nominis charissima vincula, rectè hominem tenent credentem in Catholica Ecclesia, etiam si propter nostræ intelligentiæ tarditatem, vel vitæ meritum, veritas se nondum apertissimè ostendat. Apud vos autem, ubi nihil horum est, quod me inuitet ac teneat, sola personæ veritatis pollicitatio,

P   quæ

IOAN. SLOTT. GEF.

quæ quidem si tam manifestè monstra-
tur, vt in dubium venire nõ possit, præ-
ponēda est omnibus illis rebus, quibus
in Catholica teneor. Si autem tantũ mo-
do promittitur, & nõ exhibetur, nemo
me mouebit ab ea fide, quæ animũ me-
um tot & tantis nexibus Christianæ re-
ligionis astringit. Hactenus Aug. Nũc
si placet, imò si vales, demonstra hæc ve-
rè in vestra secta esse, & absque vlla cun-
ctatione manũ porrigã victori. Quod
si non quemadmodum qui ueris, certifi-
simè scio te non posse, accede ad me, &
ego tibi demonstrabo, hæc omnia verè
in nostra Ecclesia esse, in vestra autem
secta, esse nequaquã posse. Personat qui-
dem ibi (vt Aug. verbis vtamur) verita-
tis pollicitatio, sed non monstratur, et
si monstrari videatur, neq; tamen tam
manifestè, vt in dubium venire nõ pos-
sit, promittitur tantummodo, sed nõ ex-
hibetur, vnde nemo quoque me moue-
bit ab ea fide, ab ea Ecclesia, quæ animũ
meum tot & tantis nexibus Christianæ
religionis astringit. C. A. cod. Oĩa quæ à
te satis diligenter ex Aug. recitata sunt,
non

DE
non vñ
possunt
lant, qu
apud n
apud n
consent
nistror
tholicæ
ego tibi
hil horu
vos esse
est, apud
efficere
cam, ac

O
E
mam sa
pauci sp
vt eam e
mines su
cognosc
intellig
simplici
mittenc
sapien

non vsq; adeo me à sententia dimouere
 possunt, vt me ad vos transire compel-
 lant, quum longè excellentius hæc oīa
 apud nostrates esse cognoscam. Est em̄
 apud nos vera sapientia, est populorum
 consensio, est autoritas, est successio mi-
 nistrorum, proinde quoque ipsum Ca-
 tholicæ Ecclesiæ nomen. ORTH. At
 ego tibi luce clarius demonstrabo, ni-
 hil horum (iuxta mētem D. Aug.) apud
 vos esse, sed tantūmodo apud nos, hoc
 est, apud ecclesiā catholicam. CA. Si id
 efficere potueris, opinioni meæ valedi-
 cam, ac tuæ sententiæ mox subscribam.

CAPVT III.

ORTH. Principio D. Aug. dicit in
 Ecclesia catholica esse syncerissi-
 mam sapientiam, ad cuius cognitionē
 pauci spiritales in hac vita perueniant,
 vt eam ex minima quidē parte quia ho-
 mines sunt, sed tamen sine dubitatione
 cognoscant. Cæteram autē turbam, nō *Sapientia*
 intelligendi viuacitatem, sed credendi quid sit.
 simplicitatem, tutissimam facere. Præ- *Iob. 24.*
 mittendum mihi hoc loco erit, quid sit
 sapientia, de qua loquitur Aug. Et quidē

P 2 nemo

Job. 14.

IOANN. SLOT. GEF.

nemo hoc ipsum declarabit melius, ipso sanctissimo propheta Iob, in cuius libro legimus dei sapientiam hunc in modum loquutam homini: Ecce pietas ipsa est sapientia, abstinere autem à malis scientia. Quæ verba tractans D. Augustinus lib. 12. de Trin. ca. 14. & lib. 14. cap. 1. Et in Enchir. ad Laurent. cap. 2. ostendit veram sapientiam quæ secundum Deum est, esse verum ac præcipuum cultum eius, quæ vno nomine Theosebia Græcè nominatur. Quod nomē nostri, volentes & ipsi vno nomine interpretari, pietatem dixerūt, cum pietas apud Græcos Eusebia vñtatius nuncupetur. Theosebia verò quia vno verbo perfectè non potest, melius duobus interpretatur vt dicatur potius Dei cultus, Hæc esse hoīs sapientiam, nunc citata scripturæ autoritas demonstrat. Nam de illa sapientia Dei (quo procul dubio Deus est (Nam sapientia Dei filius eius vnigenitus dicitur) non loquimur, quæ vtiq; summa sapiētia est, sed de humana, quæ hominis est, quæ vtiq; cultus Dei est. Quod idem August. episto. 52. ad Macedo-

D
cedoni
est vera
rectè v
post no
pientia
ri Dei c
lo, certu
stātissim
tas. Et v
dum ha
est, ait f
pientiu
litur au
habet in
3. fide sp
lib. 12. d
quis (inc
quo nur
dimus q
Et epist
pietas cu
si amanc
tia est, in
dominu
tuo, & ex
pientia c

cedonium confirmans ait: Vera pietas, est verax veri Dei cultus, vnde omnia rectè viuendi duci oportet officia. Et post nonnulla inquit: Hæc nimirum sapientia, in præfenti seculo, est verus veri Dei cultus vt sit eius in futuro seculo, certus atque integer fructus. Hic cõstâtissima pietas, ibi sempiterna scælicitas. Et vt in loco prius citato ait. secundum hanc sapientiam quæ Dei cultus est, ait sancta scriptura: Multitudo sapientium, sanitas est orbis terrarû. Colitur autem Deus (vt idem Augustin. habet in Enchirid. ad Laurentium cap. 3. fide spe & charitate. Quod adhuc in lib. 12. de Tri. cap. 14. confirmans: Et quis (inquit) cultus eius, nisi amor eius, quo nunc desideramus eum videre, credimusque & speramus nos esse visuros? Et epistola 120. ad Honoratum cap. 18. pietas cultus Dei est, nec colitur ille, nisi amando. Summa igitur & vera sapientia est, in præcepto illo primo: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Ac per hoc sapientia est charitas Dei. Hactenus ille

Sapient. 6
Cultus dei
in quo cõ
sistat.

Matt. 22

IOANN. SLO. GEF.

**Coli non
posse Deū
sola fide.**

**1. Cor. 13
Charitas
in cultu
Dei neces-
saria est.
Galat. 5**

**Luthera-
ni veram
fidem nō
habent.**

Ex hisce D. Augustini verbis depræhē-
dis opinor Cacodoxe errorem magi-
stri tui Lutheri, qui docuit Deum op-
timè coli sola fide. Quod si verum est,
fornicatores, adulteri, raptores, homi-
cidæ, & grauioribus criminibus irreti-
ti, modo fidem habeant, optimè colere
Deum reputabuntur. Quo quid absur-
dus? Adhæc mendacem etiam facie-
mus Paulum, qui dixit: Si habuero om-
nem fidem, ita vt montes transferam,
charitatem autem non habeam, nihil
sum. Necessaria itaque est in cultu Dei
charitas, & non sola sufficit fides, nisi
forte quis habeat fidem, quæ per chari-
tatem operatur. Et certè vt Luthero de-
mus, quod tamen non possumus, sola fi-
de optimè coli Deum, nunquam tamè
poterit quispiam vestrum ob id demon-
strare apud vos esse verum veri Dei cul-
tum. Caco. Qui sic. ORth. Eo quod a-
pud vos vera fides nō sit. Porro si apud
vos vera fides non est, bene consequit̃
ne fide, neque spes, neq; charitas confi-
stere queat, vt etiā testatur D. Au. in eo-
dem li.

D
dē li.
lis qu
poter
tas, ap
Nā fic
us. Ca
vos no
lā sapi
se iā a
sum, i
tiā eff
reamu
ritate
sit, ne
q; ver
Dei c
tem n
mod
stros n
rabo a
em su
cos eff
bet fic
sibi q
pprij
entian

DE RETI. FIDE ORTH. 110

dē li. ca 8 Cū itaq; fide vera careatis, qua
 lis quæso apud vos spes aut charitas esse
 poterit? Et si nulla fides, spes, aut chari-
 tas, apud vos est, qualis erit Dei cultus?
 Nā fide spe & charitate verè colitur De-
 us. Cæterū si verus veri dei cult^o apud
 vos nō est, cōstat quoq; nec apud vos il-
 lā sapientiā esse, q̄ verū veri dei cultū ef-
 se iā audisti. CAC. Quantū cōsequi pos-
 sum, idcirco apud nos veram istā sapien-
 tiā esse negas, q̄ veraci veri dei cultu ca-
 reamus, quem asseris coli fide, spe & cha-
 ritate, itaq; cum apud nos vera fides nō
 sit, neq; spem & charitatē esse posse, ne-
 q; verū Dei cultum, neq; sapientiā quæ
 Dei cultus est. ORth. Bene habet, men-
 tem meā assequutus es. CACO. Sed quo
 modo demonstrare potes apud no-
 stros nō esse verā fidē? ORth. imò decla-
 rabo apud eos nullā penit^o esse fidē. Iam
 em̄ superius ostendimus vestros hæreti-
 cos esse. Hæreticus aut nullam oīno ha-
 bet fidem, q̄a dimissa regula fidei, eligit
 sibi quid & quātum & quousq; credat,
 ppriij iudicij lumē erigens aduersus sci-
 entiam Dei, sibi ipsi credendi magister
 effectus,

Lib. 5.
Ca. 5

Hæretici
nullam ha-
bent fidē.
Titum 80

IOANN. SLOT. GEF.

effectus, & ideo (secundum apostolum Paulum) non solum subuersus, sed etiam proprio iudicio condemnatus est quia nullo eiiciente (vt ait D. Hiero.) sed sua sponte ab Ecclesia recedit. Vnde credit scripturam, aut ei quod diuinitus est reuelatum, non quia scriptura habet, aut quia reuelatum est, sed quia sibi verum esse videtur, & quodammodo verbum dei, facit verbum humanum, quia non innititur primae veritati, sed alicui alteri principio primario. Ideo haereticus pertinaciter errans vel dubitans, de aliquo vno fidei articulo, nullius articuli veram fidem retinet. Nam licet non omnes fidei articulos reiciat, vel de omnibus dubitet, tamen in eis asserendis rationem humanam & opinionem suam fidem propriam sequitur. Cum enim credendorum principium vnum sit, & illo careat qui haereticus est, consequens est, vt nullius articuli veram fidem habeat, qui vni pertinaciter dissentit. Cum enim fidei obiectum sit veritas prima, secundum quod manifestatur in scripturis sacris & doctrina Ecclesiae, quae ex veritate prima procedit, ille qui non

DI
non in
regula
dit ex
scriptu
non ha
am Ch
Christ
credo
vt neg
Tertu
ne Ch
quitur
Christ
tum C
tuus e
fuisse
tro cre
retico
reticu
re Ch
credic
gentil
nici ta
quid e
Ethni
retici

DE RETI. FIDE ORT. 111

non inhæret sicut infallibili & diuinæ
 regulæ, doctrinæ ecclesiæ, quæ proce-
 dit ex veritate prima, manifestata in
 scripturis sacris, verum fidei habitum
 non habet: & si non habet fidem, eti-
 am Christianus non est. Hæretici ergo
 Christiani non sunt. Et hinc est quòd
 credo patres nostros fuisse permotos,
 vt negarent hæreticos esse Christianos.
 Tertullianus siquidem in libro de car-
 ne Christi, Marcionem hæreticum allo-
 quitur, dicens: Mortuus es, qui non es
 Christianus, non credendo quod tradi-
 tum Christianos facit. Et eò magis mor-
 tuus es, qui non es Christianus. Qui cū
 fuisses, excidisti, rescindendo quod re-
 tro credidisti. Hæc verba cuilibet hæ-
 retico verè conueniunt. Nam omnis hæ-
 reticus verè mortuus est, & non est ve-
 rè Christianus, rescindendo quod antè
 crediderat. Ibidem quoque hæreticos
 gentilibus æquat, dicens: Meritò Eth-
 nici talia, sed meritò & hæretici: nun-
 quid enim inter illos distat? nisi quòd
 Ethnici non credendo credunt, at hæ-
 retici credendo non credunt. Vnde

Hæretici
 Christiani
 non sunt

Hæretici
 mortui
 sunt.

Hæretici
 gentilibus
 æquantur,
 immo
 sunt eis pe-
 iores.

IOANN. SLOT. GEF.

rectè D. Hieronymus asserit hæreticos
Li. 2. capi multo peiore conditione esse q̄ genti-
Matthæi. les, quia in illis, inquit, spes fidei est, in
istis pugna discordiæ. Iterū autem Ter-
tullianus in li. de præscrip. hæret. Si hæ-
retici sunt, inquit, Christiani esse non
possunt, &c. Cyprianus quoq; lib. 4. e-
pist. 2. ad Antonianum. Quisquis, inqt,
ille est, Christianus non est, qui in Chri-
sti ecclesia non est, &c. D. autem Augu-
stinus in Enchir. cap. 6. dicit nomine te-
nus inueniri Christum apud quoslibet
hæreticos, qui se Christianos vocari vo-
cari volunt, re ipsa verò apud ipsos nõ
esse Christum. Et Lactantius Firmianus
lib. 4. c. ultimo, asserit hæreticos diuinũ
nomen & cultum per imprudentiã per-
didisse. Cum enim, inquit, Phryges, aut
Nouatiani, aut Valentiniani, aut Mar-
cionitæ, aut Antropiani, aut Arriani,
feu quilibet alij nominantur, Christia-
ni esse desierunt, qui Christi nomine a-
missio, humana & extrema vocabula in-
duerunt. Sola igitur catholica Ecclesia
est, q̄ verũ cultũ retinet. Audis hic in so-
la Ecclesia esse verum cultum, hoc est,
veram

Cultus Dei
verus in
sola est ec-
clesia,

DE
vera
entia
taq;
habe
haud
rus v
gitur
catho
dent
plex
de sp
esse p
mon
henc
quit
cultu
men
adm
Proin
etian
beat
rissin

C
remo

DE RETI. FIDE ORT. 112

veram sapientiam. Siquidem vera sapi-
entia verus veri Dei cultus est. Cum i-
taq; quia hæretici sunt, veram fidē non
habeant, & idcirco Christiani non sint,
haud quaquā veram sapientiam (quę ve-
rus veri Dei cultus est) possident. Soli i-
gitur catholici, qui in castris Ecclesię
catholicę sunt & perseverant, hac gau-
dent sapientia. Et quia cultus Dei du-
plex est, nempe interior, quo colitur si-
de spe & charitate, quem apud vos non
esse probauimus, & exterior qui in cere-
monijs quibusdam consistit, compre-
hendens etiam sub se sacramenta, conse-
quitur quoq; apud vos hunc exteriorē
cultum non esse, eò quòd rectū sacra-
mentorum vsum non habeatis, quem
admodum superius probatum legisti.
Proinde cū neq; interiorē cultum, neq;
etiam rectum cultum Dei exteriorē ha-
beatis, impossibile est apud vos synce-
rissimam illam sapientiam esse.

Cultus du-
plex inte-
rior & ex-
terior.

lib. 2. cap. 3.
& 4. &c.

Cæremo-
nię catho-
licę apud
Luthera-
nos subla-
ta.

CAPVT III.

CAeterum quantū ad cęremonias
attinet, cōstat vestras ecclesię cę-
remonias ritus atque consuetudines
reie-

reie-

EF.
hæreticos
e q̄ genti-
dei est, in
utem Ter-
ret. Si hæ-
i esse non
lib. 4. e-
quis, inq̄,
ui in Chri-
em Augu-
nomine te-
quoslibet
vocari vo-
ipso nō
Firmianus
cos diuinū
dentiā per-
ryges, aut
, aut Mar-
t. Arriani,
, Christia-
nominea-
cabula in-
ca Ecclesia
is hic in so-
n, hoc est,
veram

IOANN. SLO. GEF.

reiecisse, repudiasse atque abrogasse. Nam quicquid catholicum haectenus in Ecclesia fuit conculcauere, & miserandam quãdam cõfusionis colluuiem introduxere. Iacet apud vestros, contempta legũ seueritas, religio oppressa est, mos maiorum sublatus, nulla pietas, metus nullus, nullus pudor amplius tenet vestros, quia ablata sunt omnia, quibus tanquam vinculis quibusdam continebantur homines in officio. Vnde tanta mox subsecuta est insolentia & temeritas, vt vinculis omnibus disruptis aliorum possessiones inuaderent, ecclesias diriperent, monasteria excinderet, monachos expellerent, virgines Deo sacras polluerent. Hinc deinde exacti ab ecclesijs suis veri episcopi, pastores & praelati, violenter occupatum & inuafum est ius alienum, Episcopi & ecclesie præpositi superbissimè contempti. Hinc etiam tam graues, tam multæ & variæ in Papam, episcopos, & vniuersum Ecclesiasticum ordinem contumeliæ & calumniæ, quam impudenti ore tam publicè quàm priuatim, dixerunt;
scripse.

D
scrip
omit
mife
men
clesia
nibu
nostr
appre
nequ
tribu
Deni
ctum
risori
tonic
pos, d
fia. N
tes rit
quas
& app
sunt, n
furas,
Temp
magin
calices
charif
panas

scripserunt, cantarunt & pinxerunt, ut
 omittam interim sacrilegia quæ com-
 miserunt, quando nec venerandis œcu-
 menicis concilijs, nec sacrosanctis ec-
 clesiæ sacramentis, publicis sacris, solen-
 nibus cærimonijs, receptis religionis
 nostræ obseruationib⁹, diebus, ieiunijs
 approbatis ecclesiæ consuetudinibus,
 neque demum ipsis ecclesię priscis pa-
 tribus atque doctoribus pepercerunt.
 Denique quid incontaminatum & inta-
 ctum reliquere? Hinc etiam est illa de-
 risoria Martini Lutheri vox, qua in reu-
 tonica quadam exhortatione ad episco-
 pos, deridet omnes cæremonias eccle-
 siæ. Nam postquam triginta septem par-
 tes rituum & obseruationum nostrarū
 quas fictæ & simulatæ seu pharisaicæ
 & apparentis dicit esse Ecclesiæ, recen-
 suit, nominatim rursus adnumerat, Ra-
 suras, Casulas, Albas, Cappas, Sacella,
 Tempia, altaria, lumina, candelabra, i-
 mages, vexilla, thuribula, baptisteria,
 calices, reliquiarum & augustissimi eu-
 charistiæ sacramenti thecas, organa, cā-
 panas, aquam benedictam, & similia,
 quæ

Luther
 reiicit ac
 deridet
 omnes cæ-
 remonias
 Ecclesiæ,

IOANN. SLOT. GEF.

que oīa irridet, & à sua ecclesia reijcit. Deinde adhuc plura superaddit, & irridenda ac reijcienda proponit, nempe quæ in quadragesima, & diebus festis à catholicis fieri solent. Cumq; multa huiusmodi enumerasset, dicit se cessare velle, eò quòd non posset omnia enumerare. Hisce & similibus magistri vestri exhortationibus factum est, vt omnes catholicæ cæremoniæ sublatae sint, q̄ altaria funditus diruta, aut sic squaleant neglecta, vt apud vestros nobiles, mundiora cernas equorum stabula, q̄ diuorum templa. Hinc est etiam, quòd sacra vasa vel direpta sint vi, vel clam ab apostatis sublata & conflata. Hinc est, quòd sacræ vestes versæ sunt, vel in diploides, & tunicas sacrilegorum, vel in ornamenta meretricum, aut perfidarū monacharum. Hinc est, quod multis in locis sic in diuorum imagines desæuitum est, vt ne signum quidem sanctissimæ & victoriosissimæ crucis gloriosissimeq; virginis Mariæ matris Dei, in templo manere sustinuerit, affirmantes ea idola esse, & nos ob id idololatrias esse cen-

DE
se cen
nulla
læ mi
cæ nu
lebrit
dicati
arum
suppl
crucis
ria au
quæ c
Et qu
onera
q̄ pau
maxim
impec
salutis
ferme
vanun
ere, ni
no, eti
tur. E
nostri
ex nu
seruar
iusq; p

DE RETI. FIDE ORTH. 114

se censendos. Hinc denique est, quòd
nulla apud vos sunt sacrificia, siue nul-
læ missarum oblationes, horæ canoni-
cæ nullæ, ieiunia nulla, nullæ annuæ ce-
lebritates sanctorum, Ecclesiarum de-
dicationes nullæ, imaginum & reliqui-
arum venerationes nullæ, processiones
supplicantium nullæ, nulla sacrosanctæ
crucis vexilla, nulla in templis lumina-
ria aut candelabra, breuiter, nihil eorū
quæ catholica seruat ecclesia. CACO.
Et quorsum opus est tot cæremonijs
onerare Christi fideles, quos expediret
quæ paucissimis grauatos esse oneribus,
maximè ijs quæ puriorem doctrinam
impediunt, atq; in quibus vanū est spē
salutis collocare. Cū itaq; cæremoniæ
fermentum sint purioris doctrinæ, &
vanum sit in illis spem salutis constitu-
ere, nihil omnino decedet cultui diui-
no, etiam si omnes cæremoniæ tollan-
tur. Et certè omnes cæremoniæ quas
nostri abrogarunt, aut abusus sunt, aut
ex numero illarum rerum, quarum ob-
seruantia sit libera, & potestati vniuscu-
iusq; permessa. ORT. In cæremonijs
pro-

Ceremo-
niarum
necessitas
& utilitas
Sine cere-
moniis fri-
get cultus
Dei.

profectò, quisquis reposuerit spem sa-
lutis, longè fallitur. Nec nos astruimus
in eis salutis anchoram figendam esse,
sed tamen affirmamus eas haud quàm
inutiles esse. Nam fidem nostram pro-
mouent, suntque doctrinæ & fidei pro-
pria exercitia, & valent plurimum ad
cultum Dei promouendum. Tolle si-
quidem eas ab Ecclesia, & apud maxi-
mam Christianorum partem, Dei cultum
extinxis. Eiuscemodi enim cæremoni-
is, ea quæ viget in Christianorum pe-
ctoribus diuini cultus scintillula (quæ-
quam sit pertennis) nutritur tamen &
fouetur. Ad quas nisi cogerentur Chri-
stiani, cultus Dei propediem, aut nul-
lus, aut certè quàm frigidissimus futu-
rus esset, sequereturque magna & con-
fusa rerum omnium discordia. Quod
vestris vsu uenisse minimè negare po-
tes. Nam mox ubi catholicas cæremoni-
as sustulerunt, tanta confusio atque dis-
cordia subsequuta est, vt tot figuren-
tur ritus colendi Deum, quot essent
pseudoconcionatores, populus autem
tanquam oues sine pastore non secus
atque

atque
ut ne
vos c
stans
magn
tes no
Porro
quas v
se, aut
obser
stræ p
audes
mum
lebrat
(quor
crific
aut in
nemo
es fest
tum e
ordina
ordina
stica, c
nem d
runt, n
uantia

DE REL. FIDE ORTH. 115

atque bestia confusim degebant, pro-
ut nec in hunc vsq; diem, vllus est apud
vos ordo, sibi cum vera deuotione con-
stans. Quanquam ob iam dictā causam,
magnam cæremoniarum partem volen-
tes nolentes reassumere compulsi sitis.
Porro q̄ dixisti omnes cæremonias,
quas vestri abrogarunt, aut abusus fuis-
se, aut ex numero illarum rerum, quarū
obseruantia sit libera, & potestati no-
stræ permessa, non video qua fronte id
audes asserere, cum euidenter falsissi-
mum sit, nisi fortè velis dicere, missæ ce-
lebrationem, & sacramenta ecclesiæ,
(quorum bonam partem vnà cum sa-
crificio missæ abrogarunt) libera esse,
aut inter abusiones reijciendā. Quod
nemo catholicorum dixerit. Deinde di-
es festos, ieiunia ab Ecclesia indicta, cæ-
tum ecclesiasticum per sanctos patres
ordinatissimè inroductum, gradus &
ordines clericorum, ministeria ecclesia-
stica, cœlibatum & obedientiam, & om-
nem disciplinam ecclesiasticam sustule-
runt, nunquid horū & similiarum obser-
uantia libera est, & potestati vniuscuius

Q que

IOANN. SLO. GEF.

que permiffa? erunt hæc omnia impij ab-
 ufus? Abfit. Si enim hoc admiferimus,
 iam liberum erit vnicuique abrogare
 quicquid voluerit, atque ediuerso fla-
 tuere quicquid libuerit, & nunquã po-
 pulus fibi conftabit, fed ad nutum ver-
 tiginofi capitis mutabitur, ac rotabi-
 tur. Quo quid absurdius? Define igitur
 affirmare catholicas ceremonias à
 veftris abrogatas, aut abufus fuiſſe, aut
 poteftati ac libertati vniufcuiusq; per-
 miſſas. Et tamen vt donemus tibi, libe-
 ram fuiſſe harum rerum obferuantiam
 (quod tamen reuera tibi nunquã con-
 cedendum eſt) nunquid continuo lice-
 bit priuatis hominibus & ſubiectis, re-
 ſcindere aut abrogare, quod tanto om-
 nium populorum atque gentium con-
 ſenſu, tanta concordia, tamq; diurni tẽ-
 poris præſcriptione in Eccleſia bene &
 laudabiliter obferuatũ eſt atq; recep-
 tum? Planè D. Auguſtinus, ad inquiſiti-
 ones Ianuarij reſpondens, dicit non ſo-
 lum eſſe hærefim, ſed etiam inſolentiſſi-
 mam inſaniam. Nam inſolentiſſimæ in-
 ſaniæ eſt, huiuſcemodi rerũ obſeruati-
 ones

**Recepta in
 Eccleſia
 non licet
 priuatis
 homini-
 bus reſcin-
 dere,**

D
 ones
 quan
 tate
 ſi re
 mem
 que f
 paul
 Diui
 non
 am,
 cultu
 gas. V
 libro
 capit
 tes d
 tes: S
 uinar
 vtran
 diuin
 entia
 cui. V
 onem
 ferm
 defin
 uinar
 nunc

DE RETI. FIDE ORTH. 116

ones dicere inutiles esse in ecclesia Dei, quanto magis si quis eas priuata temeritate abroget, & in totum tollat? Quare si rectè sapere vis, temperandum tibi memineris ab eiusmodi prauis falsisque sermonibus. CA. Multis verbis paulò antè demonstrare nisus es, ex Diui Augustini sententia apud nostros non esse syncerissimam illam sapientiam, eò quòd vera sapientia, verus sit cultus Dei, quem nobiscum esse pernegas. Verùm idem Augustinus in eodem libro à te adducto, nempe 14. de Trinit. capite 1. Philosophi (inquit) disputantes de sapientia, definierunt eam, dicens: Sapientia est rerum humanarum diuinarumque scientia. Vnde ego quoque vtrarumque rerum cognitionè, id est, diuinarum atque humanarum, & sapientiam & scientiam dici posse; non taceo. Verùm secundum hanc distinctionem qua dixit Apostolus: Alij datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, ista 1. Cor. 12. definitio diuidenda est, vt rerum diuinarum scientia, propriè sapientia nuncupetur, humanarum autem pro-

Q 2 priæ

IOANN. SLOT. GEF.

priæ scientiæ nomen retineat. Ex cuius
verbis habes, sapientiam esse rerum di-
uinarum cognitionem. At cum rerum
diuinarum cognitio maximè ex sacris
sumatur scripturis, & nobiscum sint
scripturæ diuinæ impermixtæ ac puræ,
quas etiam nostri luculentissimè inter-
pretantur, nemini dubium quin vel sal-
tem hac ex parte sapientia ista nobis
competat. ORT. Nihil tibi prorsus hæc
obiectione patrocinator, quæ admodum
facile intelliges si reuocaueris ad men-
tem, quæ superius tibi dixi. Si enim me-
moria teneres ea quæ in primo libro ca-
pite 5. & 6. & per totum fermè quartum
librum demonstraui, haudquaquam
hanc objectionem hic mouisses. Cû itaq;
ex ijs quæ ibi dicta sunt ratiocinatio
tua absque vlllo negotio conuelli & dis-
soluti queat, te ad ea remittimus.

CAPVT V.

CAeterùm priusquam hoc collo-
quium finiamus, illud duco expé-
dendum, quod suprâ ex D. Augusti-
no citauimus, nimirum ad hanc sapientiam
cogno-

DE RETI. FIDE ORT 117

cognoscendam, paucos spiritales in hac **Credendi**
 vita peruenire, vt eam ex minima qui- **simplici-**
 dem parte, quia homines sunt, sed tamē **tas.**
 sine dubitatione cognoscant. Cæteram
 verò turbam, non intelligendi viuacita
 tem, sed credendi simplicitatem tutissi
 mam facere, vt vanitatem suam cognos
 cant vestri, qua omnia omnibus passim
 & sine vlllo discrimine manifestant, vul
 gares supra quam capere possint ad sub
 limia & altiora quæq; euocantes, & scri
 pturarum lectionem & interpretatio
 nem, omnibus etiam sutoribus & pelli
 onibus permittentes, & eos à simplicita
 te credendi, quæ eos secundum D. Au
 gustinum tutissimos facit, auocâtes, ad
 vanâ quandâ curiositatem & temerari
 am p̄sumptionē transferūt. Si vnq̄ que
 rimonia D. Hieronymi locum habuit,
 profectò nunc potissimum locum ha
 bet, qua apud Paulinum conqueritur,
 scripturarum artē sibi omnes vendica
 re passim, hanc garrulam animum, hanc
 delirum senem, hanc sophistam verbo
 sum, hanc vniuersos præsumere, lace
 rare, docere antequam discant, cum ta
 men

Scriptura
rum artē
omnes si
bi passim
vendicātq;

Q 3 men

IOAN. SLOT. GEF.

men in scripturis sanctis sine premio
& monstrante semitam, nemo pos-
sit ingredi: Alij adducto, inquit, super-
cilio, grandia verba trutinantes, inter
mulierculas de sacris literis philosophá-
tur. Alij discunt (proh pudor) à fœ-
minis, quod viros doceant, & ne parum
hoc sit, quadam facilitate verborum, i-
mò audacia, edisserunt alijs, quod ipsi
non intelligunt. Certè longè aliter
Tertullianus in libro de præscrip. hz-
reticorum docet, dicens: Nobis curiosi-
tate opus non est post Christum Iesum,
nec inquisitione post Euangelium. Cui
credimus, nihil desideramus ultra cre-
dere. Hoc enim prius credimus non es-
se quod ultra credere debemus. Et ite-
rum: Ignorare melius est, ne quod nò
debeas noris. Fides (inquit) tua te sal-
uum fecit, non exercitatio scripturarũ.
Fides in regula posita est, habet legem
& salutem de obseruatione legis, exer-
citatio autem in curiositate consistit,
habens gloriam solam de peritiæ stu-
dio. Cedat curiositas fidei, cedat gloria
saluti. Certè aut non obstrepant, aut q-
escant,

escant, aduersus regulam. Nihil scire, omnia scire est. Et D. Cyprianus lib. 3. ad Quirinum cap. 53. scripturis ostendit, si dem nostram simplicem esse debere.

LIBER SEPTIMVS.
CAPVT I.

Atis iam opinor demonstratum esse, quàm nō sit apud vos syncerissima illa sapiētia, postulat nunc ordinis ratio, vt ad reliqua, quæ Diuum Augustinum in gremio catholicæ ecclesiæ detinuēre, consideranda progrediamur. Itaq; secundo loco recenset, Consensionem populorū atq; gentiū. De qua principio videtur inquirēdū, in quo sita sit. Quod nemo melius (mea quidē sententia) declarat ipso Vincētio Lirinensi in eo li. quē aduersus pphanas oīm hæreseon nouationes scriptū reliquit, vbi inter cetera docet eam esse sitā in ipsa vetustate omnium, vel certè penè omnium sacerdotum, & magistrorum, qui in definitiōi,

Consensio
populorū
atque gen
tium.

Q 4 bus